

A FOCHA (*Fulica Atra*)

Juan Ramón Rey Gómez

Iniciamos, con este, unha serie de capítulos que irán aparecendo periodicamente nesta publicación e que teñen por obxecto a descrición dalgunhas das especies máis representativas da nosa ornitoxia, centrando-nos fun-

mente viñeron sufrindo (coa desaparición de interesantísimos ecosistemas como a lagoa de Antela), conlevaron o natural decaimento e diminución na poboación dos organismos que dependían deses medios para a súa supervivencia. E iniciamo-la coa focha, unha especie que se ben non pode considerarse como simbólica do noso país, si é unha ave que, polo seu número, polo seu sedentarismo e pola súa grande vinculación ao medio acuático (do que dependen totalmente para a súa supervivencia), considerámos oportuno incluír na nosa primeira entrega.

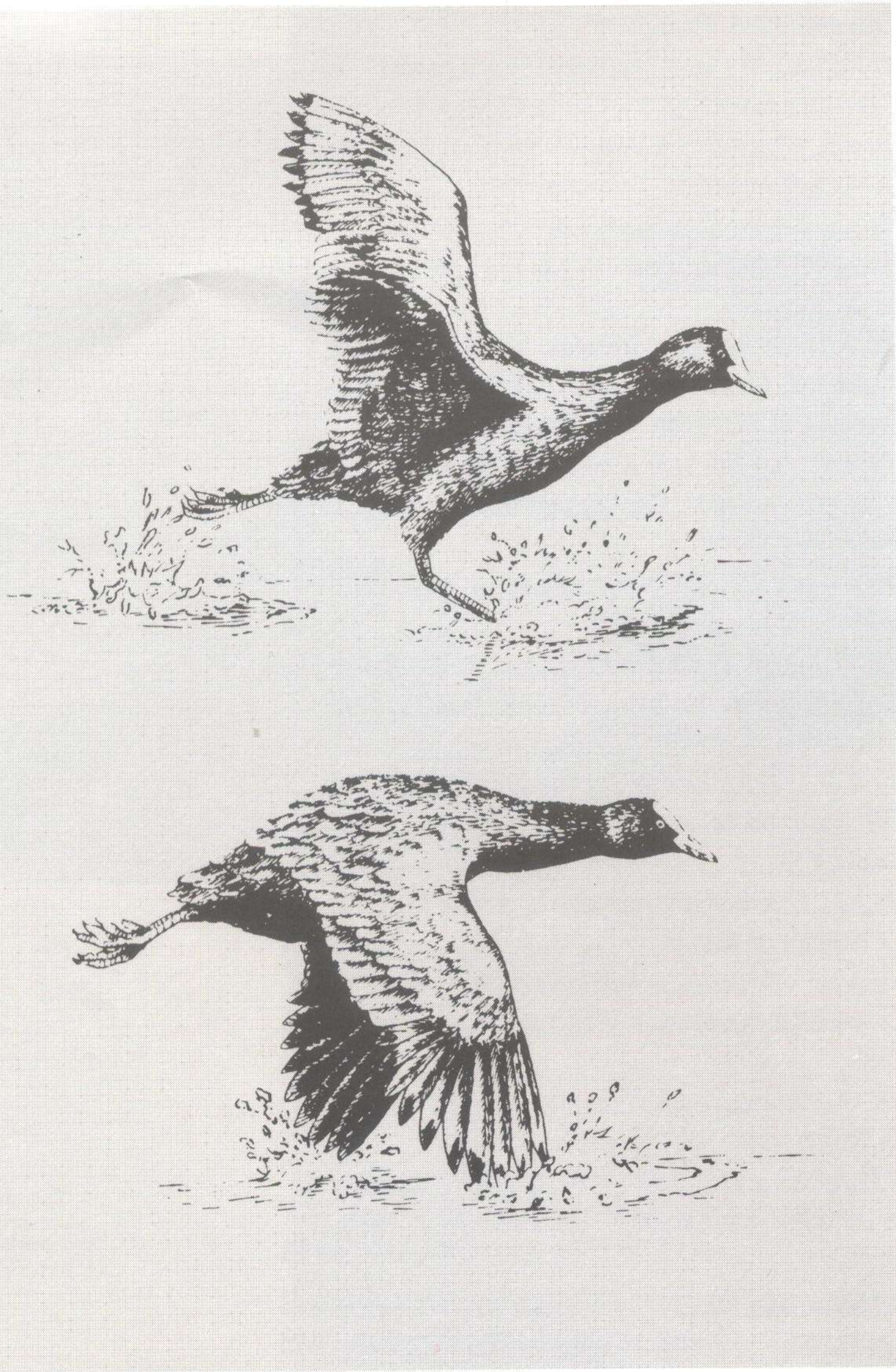
Fenoloxía e distribución

A focha, da cal poboan a Península Ibérica dúas especies, a comun e a cornuda (*Fulica armillata*), estando só a primeira na Galiza, é un ávido adaptado á vida acuática e ao buceo que habita fundamentalmente águas estancadas e de corrente lenta, ricas en alimentos que superen unha determinada superficie, que soe situar-se en torno aos 100 m., aínda que en Centro e Norte de Europa se pode encontrar como un dos habitantes dos estanques que hai nos parques urbanos.

É unha ave realmente inconfundíbel polo seu aspecto robusto que lembra ás galináceas e pola súa plumaxe totalmente negra (moito máis intensa na zona do pescozo e cabeza), pero que como característica máis destacábel ten o seu pico de cor branca nivea que se prolonga na fronte, dando lugar a un escudete da mesma tonalidade. Posúe, ademais, unhas extremidades posteriores de cor verde oliva, e a diferenza de moitas outras acuáticas non presentan membrana interdixital que una os distintos dedos entre si, senón que teñen unha membrana lobulada perfectamente apta para a natación. O seu voo é rápido e enérxico e como característica máis sobresalente está que as fochas deixan as patas colgantes durante o mesmo.

Ten unha distribución amplísima e encontra-se presente no noso país en practicamente todas as superficies destacábeis de água doce (embalse

damentalmente na avifauna das zonas húmidas da Galiza: paraxes encharcadas, lacustres, de marisma, cuxa importancia na bioloxía de certas especies foi fundamental -segue a sé-lo nalguns casos- e que, debido á regresión que paulatina-

de Sabón, Cecebre; estuários como o do Miño; ribeiras de ríos como o Louro, etc.) en número que raramente supera os dous centenaes, poboación que se ve mermada en verán coa marcha dos reforzos invernais procedentes de

palustres, feito que de por si non fai que o seu número decreza, pero si o fai a constante regresión dos medios que habita. Os pintaiños de focha serven moi a miúdo de alimento a garzas, aguieiras, raposos, lontras e corvos.

Centroeuropa.

A gran porcentaxe que esta especie supón nos efectivos das aves acuáticas fai que absorva gran parte da presión predadora nos ecosistemas

Comportamento

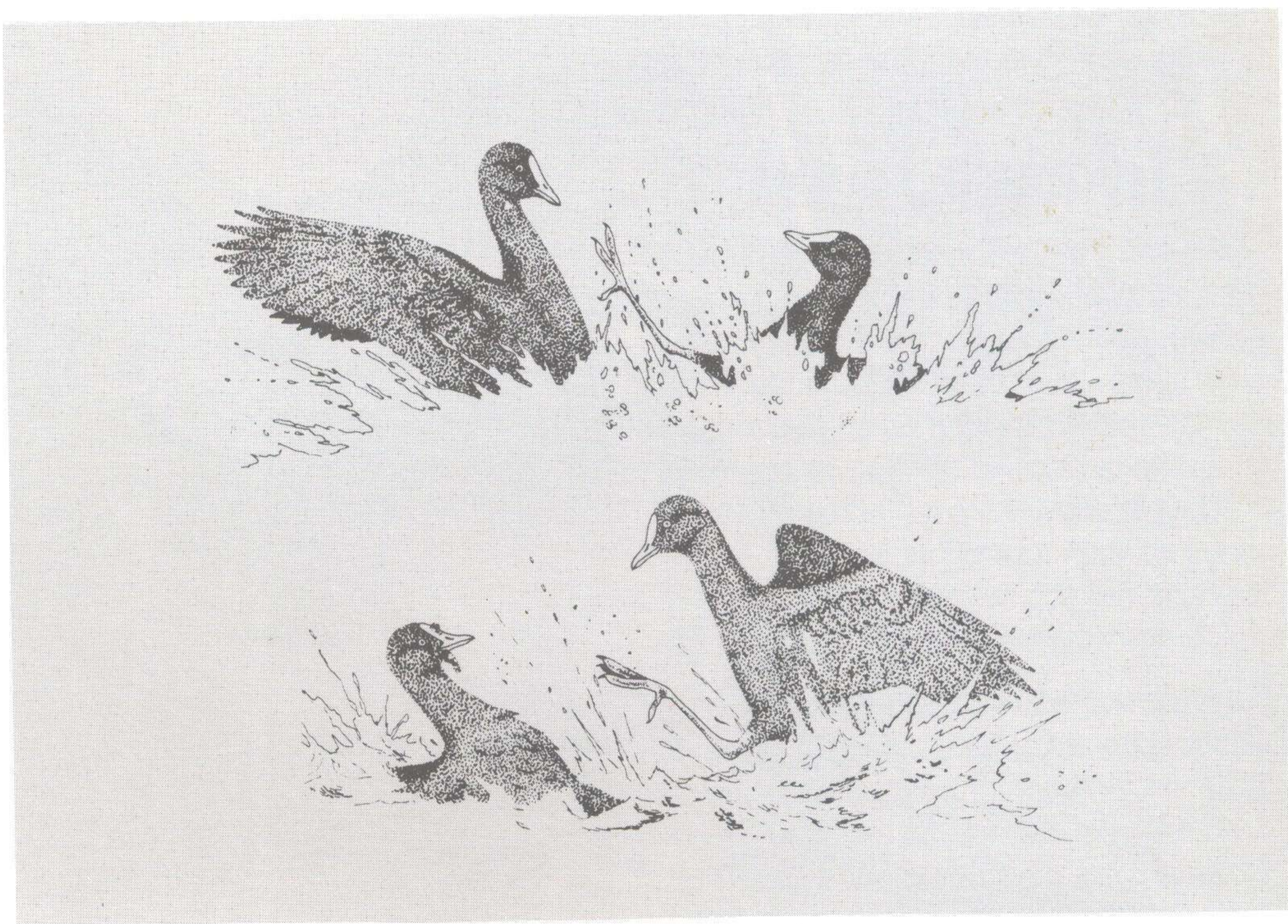
En canto ao que ao seu comportamento se refire, o primeiro que nos chama a atención é o seu

enorme degrau de adaptación e de dependéncia con respecto ao meio acuático no que se pasan grande parte da súa vida, incluso pola noite. A focha é unha excepcional buceadora, realizando imersións de duración variábel, dependendo da profundidade da zona na que se encontren a fin de extrair alimento do fondo, que soe consistir en talos de plantas acuáticas, larvas, insectos e incluso pequenos vertebrados que logo inxerirá unha vez na superficie. Para bucear a focha só utiliza as súas patas, nunca as súas asas.

O aseo tamén representa unha parte moi importante da vida cotidiana da focha, dedicando a isto gran cantidade de tempo.

fochas van-se aillando cada vez máis e van constituindo os seus propios territorios; é nesta época cando ten lugar a meirande parte dos enfrontamentos, disputas que se producen coas patas e máis concretamente coas súas afiadas uñas, coas que se provocan grandes feridas que, en casos, provocan a morte dalgun dos contrincantes. Logo o macho vencedor cortexa a fémia, ofrecendo-lle alimento, nadando ao seu redor e picoteando-lle na zona occipital da cabeza.

Unha vez formada a parella, esta constrúe o niño en meio intricada maraña de plantas da beira, pero sempre flotante sobre unha base fabricada

Sen dúbida, unha das pautas máis características da focha é o que os ornitólogos deron en chamar o «corre-voo», na cal a focha corre sobre a superficie da água batendo as asas, pero sen chegar a despegar dela na meirande parte das ocasións e que se produce ante determinados perigos ou ante un individuo dominante da mesma especie.

Reproducción

A medida que se aproxima o período de cio, as

sobre algas e lama na que se asenta o niño propriamente dito, duns 35 cm. de diámetro, e no que a fémia deposita entre marzo e abril de cinco a dez ovos, incubando-os ambos sexos por espazo duns 22-23 días.

Os pintaiños son nidífugos, abandonando o niño por unha rampa construída polos seus proxenitores a tal fin, para así poder-lles ensinar as técnicas de buceo e captura de alimentos, abandonando-os ás oito semanas para efectuar a muda.